

บทคัดย่อ

ปัญหาของสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ถือได้ว่าเป็นปัญหาหลักของสถาบันการเงินทุกแห่ง ดังนั้นสถาบันการเงินเหล่านี้จึงได้พยายามจะหาวิธีการ ในการที่จะป้องกันความเสี่ยงที่เกิดจากการอนุมัติสินเชื่อด้วยเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในรูปแบบที่แตกต่างกันไป ในต่างประเทศไม่ว่าจะเป็นประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศในแถบยุโรป หรือแม้กระทั่งประเทศในแถบเอเชีย เช่น สิงคโปร์ ที่มีการพัฒนาเครื่องมือทางการเงินแล้วนั้น สถาบันการเงินของประเทศเหล่านี้ต่างให้ความยอมรับในประสิทธิภาพการวิเคราะห์สินเชื่อด้วยระบบคะแนนมาตรฐานสินเชื่อ (Credit Scoring) นอกจากนี้ ผลในเชิงประจักษ์ของงานวิจัยในประเทศสหรัฐอเมริกา ก็แสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของระบบคะแนนมาตรฐานสินเชื่อ ที่นำมาใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ความเสี่ยงสินเชื่อได้อย่างมีประสิทธิภาพเช่นกัน

สำหรับในประเทศไทยนั้น การนำระบบคะแนนมาตรฐานสินเชื่อเข้ามาใช้ในการวิเคราะห์สินเชื่อยังไม่เป็นที่กว้างขวางมากนัก ได้มีการริเริ่มเมื่อประมาณช่วง 10 ปี ที่ผ่านมา อย่างไรก็ตามธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ถือได้ว่าเป็นต้นแบบของสถาบันการเงินที่ได้ริเริ่มการใช้ระบบคะแนนมาตรฐานสินเชื่อ และได้มีการพัฒนาจนกลายเป็นต้นแบบของระบบคะแนนมาตรฐานสินเชื่อให้กับอีกหลายๆ สถาบันการเงินในปัจจุบัน

แม้ว่าระบบคะแนนมาตรฐานสินเชื่อจะถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือทางการเงินในการวิเคราะห์ความเสี่ยงสินเชื่อมากกว่า 10 ปี แล้วก็ตาม แต่สำหรับงานวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิภาพของระบบคะแนนมาตรฐานสินเชื่อสำหรับการวิเคราะห์สินเชื่อเคหะนั้น ยังไม่มีผลการวิจัยในเชิงประจักษ์โดย งานวิจัยเฉพาะเรื่องชิ้นนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงประสิทธิภาพในการนำระบบคะแนนมาตรฐานสินเชื่อมาใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ความเสี่ยงสินเชื่อ ของสินเชื่อเคหะ ทั้งนี้ได้ทำการศึกษาจากกรณีตัวอย่างของสินเชื่อเคหะที่ได้รับการพิจารณาด้วยแบบจำลองระบบคะแนนมาตรฐานสินเชื่อและได้รับการอนุมัติสินเชื่อจากธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) จำนวน 10,652 ราย และจะได้ทำการศึกษาโดยใช้วิธีการศึกษาทางเศรษฐมิติ แบบจำลองโลจิท (Logit Regression Model) เพื่อตรวจสอบความแม่นยำและความสอดคล้องของตัวแปรที่ทางธนาคารได้นำมาใช้ประกอบการพิจารณาสินเชื่อเคหะด้วยระบบคะแนนมาตรฐานสินเชื่อ ซึ่งได้ผลของการวิจัยตรงกับสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ ซึ่งแสดงถึงความสอดคล้องของการเกิดสินเชื่อมีปัญหาที่มีความสัมพันธ์กับคะแนนที่ได้จากการวิเคราะห์ด้วยระบบคะแนนมาตรฐานสินเชื่อ ตามแบบจำลองของธนาคาร โดยที่เมื่อแบ่งกลุ่มของผู้ที่ได้รับการอนุมัติสินเชื่อออกเป็น 5 กลุ่ม ตามระดับคะแนนมาตรฐานสินเชื่อแล้ว สัดส่วนของการเกิดสินเชื่อมีปัญหาเพิ่มขึ้น เมื่อระดับคะแนนมาตรฐาน

สินเชื่อดังกล่าว นอกจากนั้นเมื่อแบ่งพิจารณาตามหมวดปัจจัยที่ใช้เป็นแบบจำลองระบบคะแนนมาตรฐานสินเชื่อ 9 หมวด แล้ว พบว่ามี 6 หมวดปัจจัย ที่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ได้ตั้งขึ้น คือ เมื่อระดับคะแนนมาตรฐานสินเชื่อในระดับที่สูงขึ้น จะมีสัดส่วนของการเกิดสินเชื่อมีปัญหาในสัดส่วนที่ลดน้อยลง หรือมีแนวโน้มหรือความน่าจะเป็นลดลงในการจะเกิดสินเชื่อมีปัญหา 6 หมวด ปัจจัยนี้ประกอบด้วย หมวดตำแหน่งงาน หมวดอาชีพ หมวดสถานะการสมรส หมวดสถานะที่อยู่อาศัย หมวดรายได้ หมวดระดับการศึกษา และหมวดสถานะที่อยู่อาศัย

แต่ปัจจัยที่มีแนวโน้ม ความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน คือเมื่อระดับคะแนนในกลุ่มหมวดปัจจัยนี้เพิ่มขึ้น แนวโน้มของการเกิดสินเชื่อปัญหาก็เพิ่มขึ้นด้วย ซึ่งถือได้ว่าเป็นการกำหนดปัจจัยที่ไม่สามารถนำมาเป็นการป้องกันความเสี่ยงที่ดีได้ หมวดปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับสัดส่วนการเกิดสินเชื่อมีปัญหา ประกอบด้วย 2 หมวดด้วยกัน คือ หมวดอัตราผ่อนชำระต่อรายได้และหมวดอายุ ทั้งนี้เนื่องจากรายได้ที่นำมาใช้ในการคำนวณในหมวดอัตราผ่อนชำระต่อรายได้นั้น เป็นรายได้ก่อนหักค่าใช้จ่ายและภาระหนี้อื่นๆ ดังนั้น ผู้ที่มีรายได้ต่ำก็จะมีอัตราผ่อนชำระต่อรายได้ในระดับที่สูง และถูกจัดกลุ่มให้อยู่ในกลุ่มเกรด B หรือเกรด C หากแต่ผู้ที่มีรายได้ต่ำจะมีแนวโน้มของภาระหนี้กับสถาบันการเงินอื่นๆ น้อย เนื่องจากความเสี่ยงในเรื่องของศักยภาพการผ่อนชำระสูง ดังนั้นรายได้ที่นำมาคำนวณอัตราผ่อนชำระต่อรายได้อีกจะใกล้เคียงกับรายได้หลังจากการหักภาระหนี้อื่นๆ แล้ว ขณะเดียวกัน ผู้ที่มีรายได้ในระดับที่สูง ก็จะมีแนวโน้มของภาระหนี้อื่นๆ สูงเช่นกัน ดังนั้นแล้วรายได้ที่นำมาคำนวณในที่นี้ ก็จะเบี่ยงเบนไปจากรายได้ที่แท้จริงของผู้ขออนุมัติสินเชื่อ

สำหรับหมวดอายุนั้น ผู้ที่อยู่ในกลุ่มเกรด A ของหมวดอายุ จะอยู่ในช่วงอายุระหว่าง 25 - 30 ปี เนื่องจากธนาคารมีความเห็นว่าผู้ที่มีอายุสูงจะมีระยะเวลาในการผ่อนชำระที่ต่ำและมีความเสี่ยงด้านสุขภาพสูง อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาอายุของผู้ขออนุมัติสินเชื่อประกอบกับรายได้ของผู้ที่มีอายุอยู่ในช่วงนี้จะมีรายได้ค่อนข้างต่ำ โดยร้อยละ 67.8 ของผู้ที่มีอายุระหว่าง 25 - 30 ปี จะมีรายได้อยู่ในช่วงระหว่าง 10,000 - 50,000 บาท ขณะที่ผู้ที่อยู่ในกลุ่มเกรด B และ C จะเป็นผู้ที่อยู่ในช่วงอายุสูงกว่า 30 ปี และร้อยละ 50.1 มีรายได้เกินกว่า 50,000 บาท จากข้อมูลนี้แสดงถึงว่า ผู้ที่จัดอยู่ในกลุ่มเกรด A ของหมวดอายุ จะยังมีรายได้น้อยเมื่อเทียบกับกลุ่มเกรด B และเกรด C ในหมวดเดียวกัน จึงทำให้ศักยภาพหรือความสามารถในการผ่อนชำระเงินกู้มีต่ำกว่าด้วยยังผลให้การเกิดสินเชื่อมีปัญหาในกลุ่มเกรด A มีสัดส่วนที่สูงกว่าเมื่อเทียบกับกลุ่มเกรด B และเกรด C

นอกจากนี้ หมวดปัจจัยเสี่ยงสินเชื่อที่ไม่แสดงความสัมพันธ์ใดๆ เลยกับคุณภาพของสินเชื่อที่เกิดขึ้น คือ หมวดวงเงินกู้ต่อราคาประเมิน ในหมวดนี้ ผู้ขออนุมัติสินเชื่อที่อยู่ในกลุ่มเกรด B จะมีสัดส่วนของการเกิดสินเชื่อมีปัญหาสูงที่สุด หากพิจารณาเฉพาะกลุ่มเกรด A และกลุ่มเกรด C แล้ว ความสัมพันธ์ของกลุ่มเกรดและคุณภาพสินเชื่อที่เกิดขึ้นจริงจะเป็นการแปรผันในเชิงผกผัน คือ กลุ่มเกรด A จะมีสัดส่วนสินเชื่อที่มีปัญหาน้อยกว่ากลุ่มเกรด C แต่เมื่อนำกลุ่มเกรด B เข้ามาพิจารณาร่วมด้วย ก็จะทำให้ความสัมพันธ์ของกลุ่มเกรดกับคุณภาพหนี้ไม่สามารถอธิบายได้ ทั้งนี้เนื่องจากในกลุ่มเกรด B ที่มีสัดส่วนวงเงินกู้ต่อราคาประเมินในช่วงร้อยละ 70 - 79 และการให้สินเชื่อเคหะของกลุ่มนี้ร้อยละ 42.6 เป็นการให้สินเชื่อเพื่อปลูกสร้างที่อยู่อาศัยบนที่ดินว่างเปล่า ดังนั้นราคาประเมินของกลุ่มเกรด B ที่ขอสินเชื่อเพื่อปลูกสร้างที่อยู่อาศัยก็จะเป็นเพียงการประเมินที่ดินว่างเปล่า จึงทำให้วงเงินกู้ต่อราคาประเมินมีสัดส่วนที่สูงเกินความเป็นจริง และส่งผลให้ไม่สามารถอธิบายความสัมพันธ์ของคุณภาพหนี้และกลุ่มเกรดในหมวดวงเงินกู้ต่อราคาประเมินได้

และเมื่อพิจารณาวิเคราะห์ด้วยแบบจำลองโลจิส โดยแบ่งการวิเคราะห์ออกตามระดับราคาซื้อขายหลักประกันที่อยู่อาศัย ออกเป็น 3 ระดับ คือ ราคาที่อยู่อาศัยต่ำกว่า 1 ล้านบาท ระดับราคาที่อยู่อาศัยระหว่าง 1 - 5 ล้านบาท และ ที่อยู่อาศัยที่มีระดับราคาสูงกว่า 5 ล้านบาท พบว่าระดับราคาของสินเชื่อที่มีหลักประกันที่อยู่อาศัยที่ระดับราคาที่ต่างกัน จะมีปัจจัยที่ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญต่อการเกิดสินเชื่อมีปัญหาที่แตกต่างกันไปด้วย โดยที่ระดับราคาซื้อขายที่อยู่อาศัยต่ำกว่า 1 ล้านบาท มีปัจจัยที่บ่งชี้การเกิดสินเชื่อมีปัญหาประกอบด้วยสถานะการสมรสและสถานะที่อยู่อาศัย สำหรับกลุ่มที่มีราคาซื้อขายระหว่าง 1 - 5 ล้านบาท มีปัจจัยบ่งชี้การเกิดสินเชื่อมีปัญหา คือ สถานะการสมรส สถานะที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน และปัจจัยทางด้านอายุ และสำหรับกลุ่มสุดท้าย ระดับราคาซื้อขายที่อยู่อาศัยที่สูงกว่า 5 ล้านบาท มีปัจจัยบ่งชี้การเกิดสินเชื่อมีปัญหา คือ สถานะการสมรส ที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน และอาชีพของผู้ขออนุมัติสินเชื่อ นอกจากนี้เมื่อพิจารณาความแม่นยำของการคาดการณ์คุณภาพของสินเชื่อด้วยแบบจำลองโลจิสเปรียบเทียบกับแบบจำลองระบบคะแนนมาตรฐานสินเชื่อของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) แล้วนั้น ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

โดยรวมแล้ว แบบจำลองระบบคะแนนมาตรฐานสินเชื่อที่ใช้พิจารณาความเสี่ยงสินเชื่อเคหะ ของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ถือได้ว่าเป็นเครื่องมือการวิเคราะห์และป้องกันความเสี่ยงสินเชื่อเคหะได้อย่างมีประสิทธิภาพ ระดับคะแนนที่ได้รับจากการพิจารณาด้วยแบบจำลองของธนาคารสามารถบ่งชี้ความเสี่ยงหรือ แนวโน้มความน่าจะเป็นของการเกิดสินเชื่อมี

ปัญหาของผู้ขออนุมัติสินเชื่อได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตาม ยังคงมีสิ่งที่จะต้องปรับปรุงเพื่อให้ระบบ-
คะแนนมาตรฐานสินเชื่อมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น คือ

1. ควรพิจารณาเปลี่ยนแปลงระดับคะแนนในหมวดหมวดอัตราผ่อนชำระต่อ
รายได้และหมวดอายุ โดยควรจัดอันดับการให้คะแนนเสียใหม่ เนื่องจากจาก
ผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างระดับคะแนนและ
แนวโน้มการเกิดสินเชื่อมีปัญหาที่ขัดแย้งกับสมมติฐานอย่างสิ้นเชิง
2. ควรจะได้มีการตัดปัจจัยในหมวดหมวดวงเงินกู้ต่อราคาประเมินออกจาก
แบบจำลอง เนื่องจากปัจจัยในหมวดนี้ ไม่แสดงความสัมพันธ์ใดๆ กับสัดส่วน
การเกิดสินเชื่อมีปัญหา
3. ควรจะมีการใช้แบบจำลองที่ต่างกันสำหรับสินเชื่อเคหะที่มีระดับราคาซื้อขาย
หลักประกันที่อยู่อาศัยที่แตกต่างกัน เนื่องจากปัจจัยความเสี่ยงที่บ่งชี้ถึงการ
เกิดสินเชื่อปัญหาจะแตกต่างกันเมื่อระดับราคาซื้อขายที่อยู่อาศัยต่างกัน
เมื่อพิจารณาด้วยแบบจำลองโลจิส หรืออาจใช้แบบจำลองที่แตกต่างกันใน
กรณีที่ผลของคะแนนมาตรฐานสินเชื่อมีความกำกวมของภาวะการณ์สินเชื่อ
ด้วยคุณภาพ

ทั้งนี้ การใช้ระบบคะแนนมาตรฐานสินเชื่อจึงยังเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการ
บ่งชี้แนวโน้ม และป้องกันความเสี่ยงในการพิจารณาสินเชื่อเคหะ โดยอาจมีการใช้ระบบคะแนน-
มาตรฐานสินเชื่อประกอบกับการพิจารณาวิเคราะห์สินเชื่อเคหะด้วยวิธีอื่นๆ อาทิเช่น การพิจารณา
โดยเจ้าหน้าที่สินเชื่อ เพื่อให้เกิดความเสี่ยงจากการอนุมัติสินเชื่อน้อยที่สุด